

Anders de la Motte

Herfstdaden

Uit het Zweeds vertaald
door Marika Otte

DE GEUS

Oorspronkelijke titel *Höstdåd*, verschenen bij Forum
Oorspronkelijke tekst © Anders de la Motte, 2017
Nederlandse vertaling © Marika Otte en De Geus bv, Amsterdam 2018
Omslagontwerp Berry van Gerwen naar het ontwerp van Maria Sundberg.
Omslagillustratie © Kangah/Getty Images
ISBN 978 90 445 4053 6
NUR 305

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van De Geus bv, Weteringschans 259, 1017 xj Amsterdam,
Nederland. Telefoon: 020 760 72 10. Internet: www.degeus.nl.

Voor mijn jongens, die op een dag de wereld gaan veroveren.

De gemeente Nedanås en het dorpje Mörkaby zijn, evenals Reftinge in *Het einde van de zomer*, fictieve plaatsen. Ze zijn echter wel geïnspireerd op de streek waar ik zelf vandaan kom, namelijk het noordwesten van Skåne, en dan vooral de gemeentes Bjuv, Åstorp en Svalöv, gelegen langs de mooie hellingen van Söderåsen.

De verlaten steengroeve bestaat wel echt en staat net als zijn literaire broertje niet op de kaart. Generaties van zwemliefhebbers weten hem in de zomer echter te vinden, en zijn zich er net als wij van bewust dat het donkere water zo diep is dat het zelfs midden in de Skånse zomer niet warmer dan twintig graden wordt.

*The falling leaves
Drift by my window.
The falling leaves of red and gold.*

*I see your lips,
the summer kisses,
the sunburned hands I used to hold.*

*Since you went away
the days grow long.
And soon I'll hear old winter's song.
But I miss you most of all, my darling.
When autumn leaves start to fall.*

Johnny Mercer

*'Come little leaves', said the wind one day.
'Come over the meadows with me and play.
Put on your dresses of red and gold.
For summer is gone and the days grow cold.'*

George Cooper

PROLOOG

Het water begon zijn reis ergens diep in de heuvel in de duisternis. Kwam met zo'n druk uit een onderaardse bron dat het omhooggestuwd werd en zich meter na meter door steen, klei en morene perste. De heuvel was meer dan tweehonderd meter hoog en zonder hulp van de mens zou het water op een gegeven moment vaart geminderd hebben. Omlaag zijn gaan lopen, zich een weg naar buiten gezocht hebben tussen de wortels van de loofbossen door die de hellingen bedekten, en als een beek geëindigd zijn in een van de diepe ravijnen die de heuvel doorkliefd. Maar in het begin van de twintigste eeuw werd er boven op de heuvel een steengroeve in gebruik genomen. Diabaas en amfiboliet; zwarte, harde gesteentes die goed als grafsteen konden dienstdoen.

Gulzig hakte en blies men zich met behulp van explosieven steeds dieper het gesteente in, tot de dag dat de schacht de route van het water kruiste en het zodoende een eenvoudiger doorgang naar de oppervlakte bood. Het water toonde zijn dankbaarheid door met een onvoorstelbare kracht naar buiten te stromen. Ongeveer een half jaar later werden de pompen stilgelegd, de machines weggehaald en werd de steengroeve verlaten.

Vervolgens is de plek in vergetelheid geraakt. Het water transformeerde de groeve in een diep meertje, aan drie zijden

omgeven door donkere, steile rotsen en aan de vierde een paar meter oever. De weg ernaartoe werd door het bos opgeslokt en de ondergroei heroverde het gebied, tot er alleen nog een paar overwoekerde ruïnes van oude barakken waren en een open plek vlak naast de oever, waar het gesteente zo massief was dat er geen leven doorheen kon dringen.

Pas in de jaren zestig, toen er voor bosbouwmachines nieuwe paden nodig waren, werd de steengroeve weer ontdekt. Hoewel het eigenlijk verboden gebied was, werd de mooie, verscholen plek in de loop der tijd een zwemplek voor de jeugd uit de omgeving. Een fijne plek om af te spreken en te doen waar je zin in had, zonder belemmerd te worden door spiedende blikken. Niemand wist nog hoe diep de steengroeve was. Er waren er die beweerden dat het water twintig meter diep was, anderen veertig. Sommigen zeiden zelfs dat de steengroeve bodemloos was, hoe zoiets ook mogelijk zou kunnen zijn.

Er deden veel geruchten de ronde over wat er zich in de diepte schuilhield. Autowrakken, de buit van berovingen, resten van mensen die sinds lange tijd verdwenen waren. Sterke verhalen die niet te controleren waren en naarmate ze vaker werden verteld steeds ongeloofwaardiger werden. Maar over twee dingen was iedereen die de steengroeve ooit bezocht had het eens: dat het zwarte water zo diep was, dat zelfs het hoogtepunt van de Skånse zomer de temperatuur niet boven de twintig graden wist te krijgen. En dat een van de jongens die ervoor kozen om de rotswand te beklimmen om zich vervolgens vanaf het allerhoogste punt de diepte in te storten, vroeg of laat te pletter zou vallen.

Er waren vier brandweermannen nodig om het lichaam uit het water te krijgen. De oever was steil en bezaaid met scherpe

stenen, waardoor het moeilijk was om vastigheid te vinden. Een paar keer struikelde er iemand waardoor hij zijn grip verloor. Bijna alsof het water weerstand bood en het lichaam zo lang mogelijk bij zich probeerde te houden.

Vanaf een afstandje leek het of de jongen sliep. Hij lag op zijn rug, zijn ogen waren gesloten en zijn bleke gelaatstreken waren zo vredig dat je je kon voorstellen dat hij elk moment wakker zou worden.

Maar toen het lichaam met een zware, nare bons op een brancard belandde, was die illusie voorbij. Koud water stroomde uit de kleding en uit het lange blonde haar van de jongen, voerde bloed van zijn verbrijzelde achterhoofd met zich mee en vormde glanzende roze plasjes op de brancard, waar het kracht verzamelde om vervolgens een plek tussen de steenscherven op de harde bodem te vinden en zich een weg terug de duisternis in te zoeken.

Water stroomt altijd naar het laagste punt, dacht de politie-man die een paar meter verderop stond. Hij overwoog even of hij deze constatering zou noteren. Naar de laatste bladzijde van zijn notitieblok zou bladeren, waar hij dergelijke gedachten verzamelde. Kleine beschouwingen die eigenlijk niets met zijn politiewerk te maken hadden, maar toch genoteerd moesten worden, misschien als tegenwicht voor al het andere dat hij opschreef. Nu aarzelde hij echter op de bladzijde waaraan hij zojuist begonnen was.

Plaats, tijd en datum had hij bovenaan gezet, direct nadat hij uit de politieauto gestapt was.

‘Mörkaby steengroeve, 05.54 uur, 29 augustus 1990.’

Daaronder had hij ruimte gelaten voor de namen van de vier jonge mensen voor hem, die met grauwe gezichten probeerden te vermijden naar de brancard te kijken, maar wier blikken

daar toch bijna automatisch naartoe getrokken werden. De politieman wist wie ze waren, in welk jaar ze geboren waren, of ze op de heuvel of in het dorp woonden, zelfs hoe hun ouders heetten en waar ze werkten. Normaal gesproken was dat wat hij zo fijn vond aan werken op het platteland. Dat hij de mensen kende, de gemeenschap. Maar vanochtend wenste de politieman voor het eerst van zijn leven dat hij in een stad had gewerkt. Hij noteerde de namen, één op elke regel.

Alexander Morell

Carina Pedersen

Bruno Sordi

Marie Andersson

Alle vier negentien jaar oud, net als de jongen op de brancard. In juni had hij ze nog alle vijf op dezelfde oplegger door het dorp zien rijden. Ze blikjes bier zien drinken, op fluitjes zien blazen, zwaaiend met hun witte eindexamenpetten, hun blijdschap uitschreeuwend over de toekomst die wachtte.

‘Simon Vidje’, schreef hij onderaan de lijst, hij onderstreepte de naam met twee zwarte lijnen. Hij had al geweten wie het slachtoffer was, maar toch maakte het feit dat hij de naam op schrift zag het nog gruwelijker. Iedereen in Nedanås wist wie Simon Vidje was. Een wonderkind. Een uit duizenden. Iemand die de wereld zou veroveren, geweldige plaatsen zou bezoeken en zijn geboortestreek en iedereen die er woonde op zijn reis zou meenemen. Maar in plaats daarvan eindigde zijn verhaal hier: in een koud, zwart watertje in the middle of nowhere, op slechts een paar kilometer van zijn eigen huis vandaan.

De politieman hoorde zijn zender kraken, en vervolgens een schorre, welbekende stem met instructies, die hij onmiddellijk bevestigde.

‘Je vader is onderweg, Alex’, zei hij tegen een van de vier jonge mensen, een goedgetrainde jongen met afstaande bloemkooloren en brede schouders, wiens naam bovenaan in het notitieblok stond. Hij kreeg een kort knikje als reactie.

De politieman keek nogmaals naar de vier, fronste en noteerde iets onder hun namen.

‘Marie Anderssons kleding is nat’, schreef hij. ‘De kleren van Alexander Morell, Carina Pedersen en Bruno Sordi zijn droog.’

Misschien was het een onbelangrijke constatering. Een feit zonder enige waarde. Dat was tenminste wat de politieman later zou beweren, nadat de formulering het politierapport in was gesloten en men hem begon te vragen wat die zeventien woorden eigenlijk betekenden.

De politieman had echter nog geen weet van de moeilijkheden die hij nog tegen zou komen. Het enige wat hij wist was dat hij een taak moest uitvoeren. Vragen moest stellen en antwoorden op de bladzijden van zijn notitieblok moest noteren.

‘Wat is er eigenlijk gebeurd?’ vroeg hij zo rustig mogelijk. Geen van de vier jongelui antwoordde. Hun blikken hadden het opgegeven weerstand te bieden en hadden zich ten slotte op de brancard gevestigd, waar lichtrood water zich van Simon Vidjes verbrijzelde hoofd een weg omlaag bleef zoeken, naar het laagste punt, diep de duisternis in.

De lange bochtige weg de heuvel op is steil, met aan beide kanten een diepe afgrond en hoge loofbomen. Vurige kleuren die in de autolak weerkaatsen, om vervolgens naar de heldere hemel te reiken.

‘De Zweedse zomer kiest de perfecte manier om te sterven’, zei Håkan altijd. ‘Eén grote kleurenexplosie voor de eeuwige duisternis, *that’s the way to go*. Of niet soms, Anna?’

Vervolgens begon hij het riffje van ‘Out of the Blue’ te neuriën en luchtgitaar te spelen tot Agnes en zij het uitschaterden. Håkan had van de herfst gehouden, vond het heerlijk om buiten te zijn. Kamperen, bergbeklimmen, wandelen in de bergen. Toen waren ze jong geweest, hij en zij, zonder zorgen. Agnes was nog klein, schommelde vederlicht in de draagzak op zijn rug. Sindsdien is er vijftien jaar verstreken, en toch kan ze de herinnering met gemak bovenhalen. Net als het liedje.

‘It’s better to burn out than to fade away’, zingt Neil Young.

Toch was dat precies wat Håkan gedaan had. Hij was langzaam vervaagd, *out of the blue* en *into the black*, totdat alles wat er van hem over was het gefluister in haar hoofd was.

Anna, alsjeblieft, help me!

Anna zet de radio harder. Agnes heeft hem op een non-stop-muziekzender gezet voor ze zich zoals altijd volledig op haar telefoon stortte. Ze zitten al lang in de auto, bijna zeven uur.

Toch kan hun moeder-dochterconversatie bij elkaar opgeteld niet langer dan tien minuten geduurd hebben. Ze grijpt het stuur stevig vast en vestigt haar blik op de weg. Vermijdt te kijken naar de bomen, de hemel en de kleuren, die dwars door haar heen snijden. Rode, gele en blauwe scheermesjes.

Ze haat de herfst. Haat hem.

Aan de sleutelring in het contactslot bungelen drie sleutels. De eerste is van het huis in Äppelviken, dat niet langer hun thuis is. De tweede is de reservesleutel van Håkans huurflat en had afgelopen winter eigenlijk ingeleverd moeten worden, toen het veilingbedrijf de trieste kamertjes leeghaalde. Sleutel nummer drie is van haar kantoor bij de recherche in Stockholm. Ze weet dat ze hem eergisteren eigenlijk samen met haar pasje had moeten inleveren, maar toch heeft ze hem aan de ring laten zitten.

Want als je de ring openmaakt en er sleutels begint af te halen, moet je het ook afmaken, fluistert Håkan. Dan moet je van alles afstand doen. Niet alleen van de sleutels, maar ook van de sloten, de deuren, de kamers – de herinneringen.

Ze mompelt tegen hem dat hij zijn mond moet houden.

Boven op de heuvel is de natuur totaal anders dan beneden. Het open landschap is vervangen door loofbomen en glooiende weides omringd door massieve muurtjes. Witte koeien staren hen aan als ze langsrijden. Lijken haast door te hebben dat ze niet van hier zijn. Het landweggetje dat midden over de heuvelrug loopt heeft weliswaar een middenstreep, maar is toch zo smal en bochtig dat ze automatisch afremt als ze andere auto's tegenkomen. Als ze de kruising naderen lijkt de gps op haar telefoon te aarzelen. Ze begrijpt waarom. De vegetatie aan weerskanten van het zijweggetje is onlangs verwijderd en het

grind is donkerbruin en ligt er pas net. Het bord met de tekst TABOR is daarentegen oud, ziet er haast verfromfaaid uit, zo'n beetje als een vel papier dat je hebt verkreukeld en vervolgens weer glad hebt willen strijken.

Agnes heeft Milo op schoot en wanneer de grotere weg in het achteruitkijkspiegeltje verdwijnt, zet de witte terriër zijn poten tegen het portier en drukt zijn snuit tegen het zijraampje. Zijn staart kwispelt hevig, alsof het hondje weet waar ze zijn, wat natuurlijk onmogelijk is omdat hij nog nooit een poot in Skåne heeft gezet. Agnes blijft omlaagkijken, haar duimen vliegen over het scherm van haar telefoon.

Anna kijkt op de klok. De vluchtwagen zit ruim een uur achter ze. Verhuishwagen, verbetert ze zichzelf voor zeker de vijfde keer. Dit is een verhuizing en niets anders.

Yeah, right, grijnst Håkan in haar hoofd. Wie denk je dat je voor de gek houdt?

Ze zet de radio nog harder om hem het zwijgen op te leggen. Herkent het liedje, een van de weinige nieuwe die ze leuk vindt.

‘Deze is goed! Zara L-Larsson’, zegt ze, vooral als een poging om de stilte te doorbreken, en ze trapt daarmee meteen in de val. Ze struikelt over de naam alsof ze een beetje moet hijgen, en zonder haar blik van haar scherm te halen maakt Agnes een geluid dat ergens tussen zuchten en snuiven in zit. Haar zestienjarige dochter heeft genoeg manieren om haar te straffen. Haar mooie haar rozerood verven, het ringetje in haar neus of de vijf ringetjes in haar rechteroor. De spijkerbroek met de gaten, de zwarte make-up, het legerjack, de afgetrapte All Stars, dat complete rebelse uniform dat bijna alle sporen gewist heeft van de Agnes die ze ooit was. Om nog maar te zwijgen over haar linkse gedweep, het radicale feminisme of het embleem met de tekst ALL COPS ARE BASTARDS, of al die andere

opzettelijke landmijnen waar Anna omheen moet laveren om niet elk gesprek tussen hen in een explosie te laten uitmonden. Toch is geen van die manieren om haar te straffen zo effectief als de manier die haar dochter op dit moment hanteert. Zwijgen.

Normaal gesproken openen de mensen zich voor Anna. Håkan beweerde altijd dat het iets was wat ze uitstraalde. In werkelijkheid komt het allemaal door het stotteren. Ze weet dat het nauwelijks merkbaar is, een kleine hapering bij sommige geluiden, die soms te voorspellen is en soms niet. Feit is dat ze haar gestotter nooit als een probleem beschouwd had voordat haar ouders haar op een keer op de lagere school naar een logopedist stuurden. Met als resultaat dat ze praten begon te vermijden en zich erop concentreerde te luisteren. De meeste mensen luisteren maar met een half oor, zitten voornamelijk na te denken wat ze hierna zelf zullen zeggen, en missen daarom wat er eigenlijk gezegd wordt. Niet alleen de woorden en de stemnuances zelf, maar ook de onbewuste minieme signalen die mensen continu afgeven. Hoofdbewegingen, gebaren, grimassen, stiltes. Tekenen die soms dwars ingaan tegen wat er gezegd wordt. Zodoende had ze al vroeg in de gaten dat haar ouders zouden gaan scheiden. En dat Håkan haar bedroog.

Het zwijgen van Agnes daarentegen maakt haar bewust van elk woord, elke lettergreep die over haar lippen komt, en op de een of andere manier verplaatst dat gevoel zich naar haar spraakcentrum. Verandert in een elektrische storing in de communicatie tussen hersenen en mond, waardoor ze onzeker overkomt, wat ze haat omdat stotteren eigenlijk geen moer met onzekerheid te maken heeft.

Ademen, ademen ...

Ze kijkt in haar achteruitkijkspiegel, merkt hoe ze haar kaken weer op die irritante manier op elkaar geklemd heeft.

Het donkere haar en de ogen die ze van haar vader geërfd heeft, de enigszins hoekige neus ook, maar juist dat bittere gezicht is absoluut van haar moeder. Ze beweegt haar hoofd om het van zich af te schudden, zegt tegelijkertijd tegen zichzelf dat ze er goed aan doet om het advies van de schoolpsycholoog te volgen door geduld te tonen en confrontaties uit de weg te gaan, wat voor hem wel heel makkelijk praten is omdat hij Agnes maar één uurtje in de week ziet en niet met haar hoeft te leven.

Ademen ...

Het bos langs het grindweggetje wordt steeds ondoordringbaarder en Milo blijft zich met opgewonden keelgeluidjes tegen het zijraampje drukken. De hond is een typisch Håkan-idee. Op Agnes' veertiende verjaardag stond hij gewoon in haar hal met het beestje in zijn armen. Ze hadden elkaar beloofd om geen stereotypen te worden. Eén lijn te volgen en niet de echtscheidingsversies van *good cop*, *bad cop* te worden. En toch was dat exact wat er gebeurd was.

Håkan kreeg de hoofdrol als de leuke, geliefde vader, terwijl zijzelf, zonder goed te weten hoe het zo gekomen was, de clichématige bijrol toebedeeld had gekregen van de saaie, onwelwillende moeder die over regels en verantwoordelijkheid zeurde. Die zo'n hekel aan dieren had dat ze haar eigen dochter geen puppy gunde. Dus daarom had ze toegegeven. Had het mormel in huis gelaten, alleen maar om te tonen dat ze echt wel cool en spontaan kon zijn. Het had niet geholpen.

Milo begint weer te grommen, luider deze keer, alsof hij in de schaduwen tussen de bomen iets ziet wat slechts een hond kan waarnemen. Konijntjes, waarschijnlijk. Die stomme hond is gek op konijnen en als hij erin slaagt te ontsnappen, wat vrij vaak voorkomt, kan hij uren achter ze aan zitten. De terriër is hyperactief én verwend, en behandelt haar bovendien op

ongeveer dezelfde manier als Agnes: als lucht. Maar het valt niet te ontkennen dat Milo het meeste van alles van Agnes houdt. En zij van hem. Soms betrapt ze zichzelf erop jaloers te zijn op wat zij hebben, wat natuurlijk belachelijk is.

Het zijweggetje slingert steeds dieper het bos in, het in vuur en vlam staande gebladerte sluit zich boven hen en hoewel ze net vrijwel zeker wist dat ze de top van de heuvel bereikt hadden, blijft het weggetje stijgen.

‘Voel jij de druk in je oren ook?’ probeert ze op zo neutraal mogelijke toon.

‘Mm’, mompelt Agnes, nog altijd zonder haar blik van het scherm van haar telefoon te halen.

Na ongeveer vijf minuten maken ze een bocht en rijden ze een langwerpige open plek op. Het loofbos buigt zich van beide zijden over en de toppen van de bomen komen zo dicht bij elkaar dat er nog maar een paar meter lucht tussen zit. Een lange schuur helt over naar de boomstammen aan de linker-kant en voor hen komt een mooi oud bakstenen gebouw in zicht, dat omhoog langs de helling gebouwd is. Vlak voor het gebouw staat een donkere auto geparkeerd. Als ze dichterbij komen ziet ze dat een rechthoekig vlak van de roodbruine bakstenen witgepleisterd is. Helemaal links staat het jaartal 1896, en daarachter met sierlijke letters de tekst AANSCHOUWT DE BERG DES HEEREN.

De plek en het huis zijn nog mooier dan op de foto's, en toch is ze plotseling nerveus. Een vage onrust, die ze niet onder woorden kan of durft te brengen, is ergens in haar middenrif opgedoken.

Als ze voor het huis afremmen gaat Milo's gegrom over in opgewonden geblaf. Hij krabt wild met zijn poten tegen het portier en werpt zich tegen het zijraampje, bijna alsof hij het raam probeert te breken.

‘Wat heb je, jochie?’ Agnes probeert hem naar zich toe te trekken, maar de terriër strubbelt tegen. Werpt zich wederom tegen het raampje, deze keer met een luide smak die een grote speekselvlek op de ruit achterlaat.

‘Milo, hou op!’ Agnes probeert zijn halsband vast te pakken. De hond draait zich om, begint te grommen en ontbloot zijn tanden waardoor Agnes haar telefoon tussen de stoelen laat vallen.

‘Milo, foei!’

Haar gechoqueerde toon lijkt de hond te kalmeren. Hij kruipt op de grond en verbergt zijn kop achter de cameratas van Agnes.

‘Milo heeft nog nooit naar me gebeten’, zegt Agnes en ze klinkt bijna alsof ze gaat huilen. ‘Nog nooit!’

‘Hij moet waarschijnlijk plassen’, zegt Anna. ‘Je ziet toch hoe hij zich schaamt. Laat hem er maar uit, dan zul je het wel zien.’ Op het moment dat de portieren opengaan wurmt het hondje zich langs de benen van Agnes en verdwijnt als een witte streep tussen de bomen.

‘Milo, Milo, kom hier!’ Agnes grist haar cameratas mee en rent achter de hond aan, het grind opspattend rond haar afgetrapte gympen. Anna blijft naast de auto staan. Vandaag heeft ze geen zin om achter Milo aan te gaan. Bovendien is het, precies zoals Agnes altijd benadrukt, niet haar hond.

Ze hoort de terriër opgewonden blaffen in het bos, en vervolgens hoe Agnes naar hem brult. Kan het niet laten met leedvermaak haar mondhoek op te trekken. Stomme hond.

Ze bekijkt de andere auto. Een netjes gewassen Passat van het laatste model. Geen kinderzitjes, McDonald’s-verpakkingen op de grond of Winnie de Poeh-zonneschermen op de zijraampjes. Een blikje mineraalwater in de houder tussen de stoelen is het enige wat erop wijst dat de auto een eigenaar heeft.

Ze rekt zich een beetje uit, haalt een paar keer diep adem. De herfstlucht is helder en schoon, ruikt naar aarde en vochtig blad, verjaagt het onbehaaglijke gevoel en vervangt het door gespannen verwachtingen. Ze zijn er. Hun nieuwe thuis. Ze constateert nogmaals dat Tabor minstens zo mooi is als op de foto's, wat ondanks het slechte humeur van Agnes en Milo's ontsnappingspoging toch best een goed begin is van deze hele ... *vlucht*, fluistert Håkan voordat ze hem heeft kunnen tegenhouden.

De open plek is netjes aangeharkt en het grind ziet eruit of het er pas net ligt. Ramen, deuren en windveren van het huis zijn pas geschilderd. Sommige dakpannen zijn lichter van kleur, wat betekent dat ze vervangen zijn. Het mooie oude bakstenen gebouw heeft twee ingangen. Eén grote helemaal in de rechterhoek, met dubbele deuren – wat puur technisch betekent dat het een poort is. Een stalen dwarsbalk met een groot hangslot suggereert echter dat die niet langer in gebruik is.

De andere deur bevindt zich direct links van het midden van het gebouw, op slechts een paar meter van waar ze nu staat. Hij is groen en rust op een één meter brede stoep die glimt van duizenden voetstappen. Voor ze dichterbij kan komen gaat de deur open en stapt er een man van haar leeftijd naar buiten.

Hij is ongeveer 1.80 meter lang en draagt een bril met een zwart montuur. Jasje en stropdas van boven, spijkerbroek in plaats van pantalon.

'O, hallo, jij moet Anna Vesper zijn', zegt de man en hij steekt zijn hand uit. 'Lars-Åke Gunnarsson, Juridisch Adviesbureau Gunnarsson. Zeg maar Lasse, dat doet iedereen.'

Ze herkent Gunnarssons donkere telefoonstem van het gesprek de avond ervoor, maar toch is er iets aan hem wat niet helemaal klopt. Zeg-maar-Lasse lijkt haar twijfel te merken.

‘Je had een ouder iemand verwacht, hè? Je bent niet de eerste. De mensen hier uit de streek begonnen mijn vader en mij al voor mijn dertigste door elkaar te halen. Het feit dat we samen het kantoor runden en hetzelfde telefoonnummer hadden maakte het er niet beter op.’

Hij lacht. Laat tanden zien die, als zijn kantoor in Stockholm gevestigd was, waarschijnlijk perfect symmetrisch en onnatuurlijk porseleinwit waren geweest, maar die in plaats daarvan volkomen normaal waren voor een man die tegen de vijftig loopt.

‘Mijn vader is tegenwoordig aan het golfen op Mallorca terwijl ik het schip drijvende hou.’ Hij begint te lachen, weet haar een glimlach te ontlokken.

Eigenlijk is ze niet zo dol op juristen of advocaten, ze heeft zelfs moeite met die van zichzelf. Maar iets aan Zeg-maar maakt het moeilijk om hem niet te mogen. Die blonde schuine lok, die waarschijnlijk niet natuurlijk blond is, doet hem er bovendien een beetje uitzien als het jongetje op het etiket van een tube kaviaar.

Ze kijkt stiekem naar zijn linkerhand. Geen trouwring, zelfs geen afdruk of een klein wit streepje. Half onbewust gaat ze met haar duim langs de binnenkant van haar eigen linkerringvinger. Meent het geultje, hoewel er ruim twee jaar verstreken zijn, nog steeds te voelen.

‘Wat leuk dat jullie ervoor gekozen hebben hier te gaan wonen in plaats van in het dorp. Tabor is iets heel bijzonders.’

Zeg-maar glimlacht en gebaart naar het gebouw achter zich, alsof hij makelaar is in plaats van jurist op het gebied van familierecht.

‘Ik weet niet of ik het al verteld heb, maar het huis is in 1896 als vrije kerk gebouwd. Het verhaal gaat dat een voorganger van

de kerk een ziek kind van de eigenaar van deze grond genezen heeft, en als dank daarvoor de grond en het materiaal voor de bouw van de kerk gekregen heeft, maar dat zou ook een sterk verhaal kunnen zijn. De geestelijke vernieuwing binnen de kerk was aan het einde van de negentiende eeuw aan een opmars bezig en in elk klein gehucht opende wel een kerkgebouw. Er waren er nog drie in de gemeente, maar Tabor is de enige die overgebleven is. Zullen we naar binnen gaan?’

‘Ik moet op mijn dochter wachten. Haar hond is ervandoor gegaan.’ Ze merkt dat het geroep en het geblaf uit het bos niet opgehouden is terwijl ze stonden te praten. Waarschijnlijk zou ze moeten kijken hoe het gaat, in elk geval haar hulp aanbieden, maar feit is dat ze het wel even fijn vindt zonder Agnes en haar passief-agressieve gedrag.

‘We kunnen anders wel even de keuken in gaan. Ik laat de voordeur open, dan vindt ze het wel’, stelt Zeg-maar voor, bijna alsof hij haar gedachten gelezen heeft. Ze aarzelt nog even.

‘Prima’, zegt ze dan en ze beantwoordt zijn glimlach.

Ze stappen een hal in met een aantal lage deuren en gaan links de keuken in. Ook vanbinnen is Tabor mooi. Dikke bakstenen muren, een plafond met balken, oude houten vloeren, en ramen met roedeverdeling. Midden in de keuken brandt een oud houtfornuis. Zeg-maar moet hier al even geweest zijn, want de ruimte is aangenaam warm en ruikt huiselijk, wat de rustgevende energie die het oude gebouw uitstraalt alleen nog maar versterkt.

‘Het gebouw en de grond zijn vlak na de Tweede Wereldoorlog gekocht door de familie Vidje. De beweging van geestelijke vernieuwing was inmiddels al lang uitgestorven en het gebouw stond min of meer leeg. Koffie?’

Hij wijst naar een gloednieuwe Moccamaster op het aanrecht,

waarin de koffie nog aan het doorlopen is.

‘Graag.’

Hij schenkt de koffie in twee blauwe Höganäs-mokken en ze begrijpt dat ook de keuken, net als de buitenkant, onlangs volledig gerenoveerd moet zijn. De kastjes en het aanrecht zien er weliswaar antiek uit, maar naast de geur van het houtfornuis en de koffie ruikt het er ook overduidelijk naar zaagsel, verf en lijm.

‘Tabor is jarenlang gebruikt als arbeiderswoning. De familie Vidje hield zich, net als tegenwoordig, bezig met bosbouw en het kweken van fruit, dus huurden ze nogal wat seizoenarbeiders in die een tijdelijk dak boven hun hoofd nodig hadden.’

Ze neemt een slok uit haar mok, en kijkt door een van de ramen met roedeverdeling naar buiten. Bij de bosrand is het rustig. Haar geweten speelt op en ze begint zich zorgen te maken. Waarom heeft ze Agnes niet geholpen om die stomme hond te vangen? Dit huis moet hun nieuwe thuis worden, hun nieuwe start.

‘... sindsdien heeft het, zoals ik al zei, meer dan vijftientig jaar dienstgedaan als kunstenaarsatelier’, gaat Zeg-maar verder en ze begrijpt dat ze een gedeelte van zijn uitleg gemist heeft.

‘Je zei dat jullie thuis een Karl-Jo hadden, toch, Anna?’

Ze knikt.

‘Mijn ouders hadden een van zijn litho’s in de salon. Ik sloop daar weleens naar binnen om naar het schilderij te gaan zitten kijken omdat ik het zo mooi vond.’ Ze zwijgt, haalt adem. Karl-Jo stotterde ook, hoort ze haar vader zeggen. Dus, Anna, je ziet dat je evengoed kunt slagen.

‘Wat is er met die litho gebeurd?’ vraagt Zeg-maar. ‘Hij zou tegenwoordig best weleens wat waard kunnen zijn.’

Ze haalt haar schouders op. ‘Mijn ouders zijn gescheiden toen

ik tien was. Mijn vader heeft hem meegenomen en ik heb hem nooit meer gezien.'

En mijn vader ook nauwelijks, voegt ze er in stilte aan toe.

'Jammer.' De jurist ademt tussen zijn tanden door in. 'Zoals je vast wel weet wordt Karl-Jo inmiddels als een van de groten van zijn generatie beschouwd en de prijzen voor zijn werk zijn enorm gestegen. Een van zijn grotere olieverfschilderijen is een jaar of wat geleden voor bijna vier miljoen bij Bukowskis verkocht.'

Ze hoort een motor en kijkt weer naar buiten. Langzaam komt er een pick-up het terrein oprijden. Het is een ouder model, zeker zo'n tien tot vijftien jaar oud. De auto blijft staan bij de bosrand waar Milo en Agnes verdwenen zijn. Het geblaf en het geroep daarvandaan zijn nog steeds hoorbaar. De bestuurder van de pick-up stapt uit, maar beweegt zich zo snel dat ze slechts een glimp van hem opvangt voor hij tussen de bomen verdwenen is. Een man in een waxjas, met rubberlaarzen en een wollen pet.

'Zoals je op de tekening die ik gestuurd heb al wel hebt gezien, zijn er op de begane grond twee slaapkamers, een washok, een werkkamer en een woonkamer, maar ik wilde boven in de preekzaal beginnen.'

Zeg-maar lijkt de auto niet opgemerkt te hebben. Hij heeft een van de deuren in de hal geopend, waarachter zich een steile trap schuilkhoudt. Er komt fel licht van de ruimte daarboven, waardoor de bovenste traptreden bijna niet te zien zijn. De jurist maakt een uitnodigend gebaar, maar ze aarzelt. Er zijn al bijna tien minuten verstreken sinds Milo verdween. Ze zou nu echt naar buiten moeten om te kijken hoe het met Agnes gaat, vooral nu die onbekende opgedoken is. Ze hoort de hond weer blaffen.

‘Momentje’, zegt ze, en ze loopt naar buiten door de openstaande voordeur en gaat op het stoepje staan. Ze houdt haar hand boven haar ogen, probeert in het halfduister tussen de bomen door te kijken. Meent beweging te zien.

Agnes komt tevoorschijn. Naast haar loopt de man met de waxjas. De man heeft Milo onder zijn arm, maar in plaats van tegen te strubbelen, wat hij normaal gesproken doet wanneer iemand hem probeert vast te houden, is de terriër rustig. Naast de auto van de man blijven ze staan praten. Het lijkt een geanimeerd gesprek te zijn, en na een poosje opent Agnes de cameratas die ze over haar schouder draagt en begint ze de man met de waxjas en haar hond te fotograferen.

‘Agnes!’ Eigenlijk weet ze niet waarom ze roept, heeft al spijt voor ze haar mond weer dichtdoet.

Tot haar verbazing steekt Agnes haar hand op en zwaait. Neemt vervolgens nog een paar foto’s, waarna ze samen met de man in de waxjas naar het huis loopt.

Ongeveer halverwege het erf zet de man Milo neer. In plaats van onmiddellijk weer het bos in te rennen, trippelt de terriër vrolijk naast het linkerbeen van de man. Zijn vacht zit onder de modder, zijn bek staat open en zijn tong hangt naar buiten. De man met de waxjas verliest hij geen moment uit het oog. Agnes blijft ze fotograferen. Als ze dichterbij komen begrijpt ze waarom. De man heeft een hoekig, verweerd gezicht, waardoor hij in combinatie met de pet, de waxjas en het geruite flanelen overhemd dat hij daaronder draagt, op een Zweedse, oudere versie van de Marlboro Man lijkt. Hij lijkt ergens in de zestig te zijn, is slank en beweegt zich ongedwongen, als iemand die het gewend is in de buitenlucht te zijn. Iets in de blik van de man met de waxjas zegt haar dat hij een stuk ouder is dan hij overkomt.

‘Klein’, zegt de man als ze bij de voordeur zijn. Een stevige, droge handdruk. Grove handen. Gladgeschoren, op dezelfde nauwkeurige manier als haar grootvader, geen schaduw te bekennen.

‘Mam, moet je Milo zien.’ Agnes wijst naar de terriër die naast Kleins linkerbeen is gaan zitten, zijn blik nog altijd op de man gevestigd. ‘Zo heb ik hem nog nooit gezien.’ Haar toon verbaast haar. Agnes klinkt bijna ... blij.

‘U lijkt goed met honden om te kunnen gaan’, brengt Anna uit. Klein knikt. Zijn gezicht is onnatuurlijk uitdrukingsloos, lijkt haast wel een masker.

‘Dus jij bent degene die Henry Morell gaat opvolgen.’ De zin is eerder een constatering dan een vraag. De man lijkt nog iets te willen zeggen, maar Zeg-maar komt tussenbeide.

‘Klein, wat goed dat je er bent! Ik wilde net de preekzaal laten zien.’ De jurist draait zich naar haar toe. ‘Klein hier is namelijk de belangenbehartiger van Elisabet Vidje. Als er problemen zijn met het huis of als er iets is wat jullie nodig hebben, dan bellen jullie hem. Änglaberga ligt een dikke kilometer verderop aan de grote weg, dus hij komt meteen, toch, Klein?’

Klein bromt iets wat waarschijnlijk een bevestigend antwoord moet voorstellen, kijkt vervolgens in de richting van het bos terwijl Zeg-maar zich aan Agnes voorstelt. Anna hoort hem zeggen dat hij een zoon van haar leeftijd heeft, waarna hij ze weer voorgaat naar binnen.

‘Voorzichtig, het is een steile trap.’ Zeg-maar loopt voorop de houten trap op. De leuning is zo vaak gebruikt dat hij aanvoelt of hij gelakt is. Boven zitten aan de onderkant van de leuning allemaal ovale verfvlekken in allerlei kleuren, en het duurt even voor ze zich realiseert dat het vingerafdrukken zijn.

Het licht van boven wordt steeds sterker, en bovenaan de trap

is het zo fel dat ze alle vier even blijven staan om hun ogen te laten wennen. De preekzaal is open tot aan de nok en beslaat de volledige bovenverdieping. Drie van de muren, de vloer, het plafond, de schoorsteenkanalen en de oude balken zijn witgeverfd, en in een van de lange zijden bevindt zich een gigantisch gewelfd raam met roedeverdeling dat de sacrale indruk nog sterker maakt. De ruitjes zijn weliswaar niet gekleurd, maar dat is ook niet nodig.

‘Aanschouwt de berg des Heeren’, lacht Zeg-maar met gespreide armen.

Het gebouw moet precies op de rand van een rots staan, want ze ziet buiten geen tuin. Het enige wat er te zien valt is lucht en toppen van bomen, en veel verder weg bossen, velden en dorpjes in een vurige herfstige lappendeken, helemaal tot aan de nevelige horizon.

Ze heeft het uitzicht gezien op de foto's die hij gestuurd had, maar toch is ze overweldigd door het panorama. Het is bijna vijfendertig jaar geleden sinds ze voor het laatst thuis de salon binnensloep om de litho te bewonderen. Toch herkent ze het direct. De kleuren, de diepte, het gevoel van rust. Van geborgenheid.

‘Wauw’, zucht Agnes terwijl ze met haar camera aan de gang gaat, en Anna weet niet of het door de toon van haar dochter, het licht of de kleurenexplosie van het panorama dat zich onder hen uitstrekt komt, maar ze krijgt een brok in haar keel.

We hebben er goed aan gedaan om hier te komen, denkt ze terwijl Agnes' camera druk begint te klikken. Het komt allemaal goed. Dat mantra heeft ze de afgelopen weken vaak herhaald. Maar voor het eerst gelooft ze er zelf bijna in.

‘Het dak van Skåne’, mijmert Zeg-maar. ‘Bij heel helder weer zie je met een goede verrekijker de pijlers van de brug over de

Sont. Dat is meer dan zeventig kilometer verderop.'

Hij laat Agnes het uitzicht even fotograferen voor hij de rest van de preekzaal laat zien. Legt uit dat de trap die ze gebruikt hebben om boven te komen ooit de achteruitgang van de predikant was om in zijn dienstwoning te komen. Rechts demonstreert hij het hese oude traporgel dat het nog altijd doet, en vervolgens de entreetrap die omlaag naar de vergrendelde poort leidt. Agnes' camera neemt elk detail in zich op en Anna klampt zich vast aan het gevoel van geborgenheid. Probeert zichzelf wijs te maken dat dat gevoel niet meer zal wijken.

'Zoals ik in de mail al schreef is Tabor een van de aantrekkelijkste panden in heel Skåne', zegt Zeg-maar. 'Elisabet Vidje heeft in de loop der jaren heel wat aanbiedingen gehad voor het huis; met name een van de leden van ABBA was zeer vasthoudend. Maar Elisabet heeft altijd nee gezegd, wat voor bedragen er ook geboden werden. Of niet soms, Klein?'

De oudere man geeft geen antwoord. Staat bijna roerloos bij de trap.

Zeg-maar en Agnes lopen verder naar de korte linkerkant van de zaal, waar eens het altaar gestaan moet hebben, en Anna staat op het punt ze te volgen. Klein blijft echter staan, en lijkt de zaal niet verder in te willen lopen. Milo zit op de vloer naast zijn linkerknie, blijft hem aanstaren met die onderdanige, bewonderende blik die ze nog niet eerder heeft gezien. Klein zegt niets, beweegt nauwelijks. Toch is er iets in zijn gedrag wat haar politie-intuïtie aanwakkert. Alsof hij enorm zijn best doet om achter dat stijve masker iets te verbergen.

'Wat is dat voor schilderij?' hoort ze Agnes vanaf de andere kant vragen. 'Was dat het altaarstuk?'

'Nee, die muurschildering is pas later aangebracht. Ken je Karl-Jo?'

‘Karl-Johan Vidje?’ vraagt Agnes bijna beledigd. ‘Vanzelfsprekend. We hebben alle groten gehad. Ik zit op een cultuurprofielschool.’ Agnes laat haar camera zakken, werpt tegelijkertijd een boze blik in de richting van Anna. ‘Zát op een cultuurprofielschool, bedoel ik.’ Agnes’ bittere toon verjaagt de illusie van geborgenheid en vervangt die met de gebruikelijke, knagende onrust.

‘Wat goed’, lacht Zeg-maar, Agnes’ toon negerend. ‘Dan weet je misschien al dat Tabor Karl-Jo’s atelier was, tot het moment dat hij te ziek werd om te werken. Je ziet zijn vingerafdrukken nog altijd op de leuning zitten.’ Hij maakt een gebaar richting de trap.

‘Deze schildering was de laatste die Karl-Jo voltooid heeft’, gaat Zeg-maar verder terwijl Agnes’ camera weer begint te klikken.

‘Karl-Jo kreeg een ernstige oogziekte waardoor hij uiteindelijk bijna helemaal blind geworden is. Maar hij weigerde hier te vertrekken voordat de muurschildering af was, hoewel het hem bijna tien jaar gekost heeft.’

Anna komt dichterbij. Langzaam, bijna waakzaam. Het schilderij is enorm, minstens zes meter breed en drie meter hoog, en bedekt daarmee het grootste gedeelte van de korte zijde. Het stelt een meertje voor, omgeven door bos. Rotsplateaus en scherpe klippen, ingesloten door bomen in herfstkleuren tegen een onrustige hemel. De kleuren zijn onbestemd, het wateroppervlak bijna helemaal donker. Hier en daar zijn witte regenspatten zichtbaar, ze verstoren het zwarte oppervlak, onderbreken de weerspiegelingen van het gebladerte en de rotsen, en veranderen de vormen. De nuances wisselen als je dichterbij komt, waardoor het water bijna echt lijkt. Ze weet niet bepaald veel van schilderkunst af, maar realiseert zich

dat er een groot vakmanschap achter dit effect schuilgaat. Gefascineerd komt ze dichterbij. De illusie van beweging wordt sterker naarmate ze de schildering nadert, en tegelijkertijd neemt ook haar onrustige gevoel toe. Ze doet haar uiterste best het te bedwingen. Wil niet horen wat het te zeggen heeft.

Een geluidje doet haar een blik over haar schouder werpen. Klein heeft een paar stappen de preekzaal in gezet. Zijn handen ineengevouwen voor zich, bijna als in een gebed, staat hij met zijn gezicht naar de muurschildering. Zijn kaken stijf op elkaar, zijn ogen donker. De huid van zijn voorhoofd en wangen is dun, waardoor het ondergelegen bot duidelijk zichtbaar is, net als bij Håkan tijdens zijn laatste weken.

Anna, help me, alsjeblieft!

Help me!

Het onrustige gevoel wint het, trekt als een gierende herfstwind door haar bewustzijn en fluistert met haar eigen stem dat dit alles – de verhuizing, de nieuwe baan, het nieuwe leven van Agnes en haar – één grote vergissing is.